

DÖRDÜNCÜ İSKÂN VE ŞEHİRCİLİK HAFTASI KONFERANSLARI

(*The Fourth Seminar on Urban and Regional Planning*)

Dördüncü İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları,
19 - 21 Nisan 1960, S.B.F. İskân ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları No. 7, Ajans Türk Matbaası, Ankara, 1961.

Siyasal Bilgiler Fakültesi İskân ve Şehircilik Enstitüsü tarafından her yıl toplanmakta olan İskân ve Şehircilik Haftası Konferanslarından 1960 yılında verilenleri biraraya getiren bu eser 7 konferans ile, konferanslar üzerinde geçen tartışmaların bir özetinden ibarettir. 126 sahife olan eserin önsözü Enstitü Müdürü Prof Fehmi Yavuz tarafından kaleme alınmıştır.

Birinci konferansın konusu *Belediye Maliyesi*'dir. Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Görevlisi İsmail Hakkı Ülkmen tarafından verilen bu konferansta, belediye maliyesinin âmme maliyesi içindeki yeri, belediye gelir sisteminin bünyevî durumu, belediye giderleri ve gelir sisteminin islâh imkânları üzerinde durulmaktadır. Millî gelirden belediyelerin aldığı payın, devletin aldığı paydan 15 defa daha az olduğunu belirten konferansçı, belediyelerimizin malî muhtariyetlerinin, idarî muhtariyet alanında olduğu gibi, gerekli seviyenin çok altında olduğu sonucuna varmaktadır. Belediye gelirlerinin % 62 sinin, belediyelerin zatî gelirlerinden kaynak aldığını, bunun da ancak % 26 sinin vergilerden toplandığını, halbuki batılı ülkelerin çoğunda bu oranın % 50 nin üstünde olduğunu ifade etmektedir. Konferansçıya göre, belediye giderlerinin tahlili, belediye hizmetlerinin, imar ve yatırım işlerinin daha çok süslü ve geniş caddeler gibi göze görünen işler yönünde geliştiğini ve rasyonellikten mahrum bulunduğunu belirtmektedir. Nihayet, belediye gelir sisteminin islâh imkânlarını araştıran konferansçı, bunları, 1. belediyelere yeni vergiler tahsis olunması, 2. devlet vergilerinden alınan payları için arttırılması ve iyi bir emlak siyasetinin takip edilmesi, 3. belediyelere devletçe yardım yapılması ve nihayet, 4. bazı belediye masraflarının başka idarelere devredilmesi şeklinde özetlemektedir.

Mesken Araştırmaları konusundaki ikinci konferans, Türkiye ve Ortadoğu Âmme İdaresi Enstitüsünden İhsan Kuntbay ile Nâbi Dinçer tarafından yapılmıştır. Konferansçılar, mesken meselesinin sosyal, iktisadî ve idarî veçhelerini belirttikten sonra, mesken araştırmalarını; iktisadî, teknik, malî ve idarî araştırmalar olmak üzere kısımlara ayırmakta, herbirinin muhtevasını tâyin etmekte ve bu araştırmaların başarı ile yürütülebilmesi için gerekli idarî mekanizmanın esaslarını teklif etmektedirler.

Üçüncü konferans, Orhan Alsaç tarafından, *Mesken Kanunu Hazırlıkları* konusunda yapılmıştır. Konferansçı burada İmar Bakanlığınca yeni hazırlanmış olan Mesken Kanununun getirdiği yenilikleri özetlemekte ve bu kanunun yurdun uzun vâdeli mesken ihtiyacının karşılanmasında oynıyacağı role işaret etmektedir.

Müteakip konferansı, Prof. Fehmi Yavuz *Gecekondu Konusu*'nda yapmıştır. Gecekondu anlamını, üzerinde gecekondu yapılan toprakların mülkiyet durumu, gecekondu yapmağa teşebbüs edenler ve gecekonduculukta kiracılık problemleri muvacehesinde inceleyen profesör, yurdumuzdaki ve bilhassa İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlerimizdeki gecekonduların miktarı hakkında rakamlar vermektedir. Gecekondu mahallelerinin çeşitli kamusal hizmet ihtiyaçlarının ele alındığı konferansta daha sonra, yurdumuzda Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne kadar gecekondulara karşı alınan hukukî tedbirler ve çıkarılan mevzuat tahlil konusu yapılmaktadır. Gecekonducuların bir baskı gurubu da teşkil ettiklerine işaret eden konferansçı, bu binalara tapu verilmesi yolundaki tatbikatı tartışmaktadır. Hukukî tedbirlerin daima başarısızlıkla sonuçlandığını belirten profesör, gecekondu probleminin halline dair tavsiye ve tekliflerini üç noktada toplamaktadır: 1. Gecekondu yapmanın cazip olmaktan çıkarılması, 2. Büyük şehirlere nüfus akımını tahdit ve tanzim edecek plânlı çalışmalar yapılması, 3. Millî bir mesken siyaseti takip etmek zarureti.

Beşinci konferans, *Mesken İhtiyacının Tahmini ve Şehirlerimizdeki Mesken İhtiyacı Hakkında bir Deneme* başlığını taşımaktadır. Dr. Cevat Geray tarafından verilen bu konferansta, mesken ihtiyacını tahmin etmek gereği kısaca belirtildikten sonra, ihtiyaç kavramı tahlil edilmekte, mesken ihtiyacını tahmin ameliyesinin statik ve dinamik veçheleri inceleme konusu yapılmaktadır. Bu genel kısmı takiben, yurdumuzda mesken ihtiyacı üzerinde bir deneme yapan konferansçı, halihazır mesken darlığını tespitte çalıştıktan sonra, şehirlerimizde 1960 yılında ve 1960 ı takibeden 10 yıl içinde mesken ihtiyacını hesaplamakta nasıl bir metodun kullanılabileceğini araştırmakta ve uygulamaya çalışmaktadır.

Köyceğiz Kalkınma ve Deneme Bölgesi konulu konferansta, Dr. Sestini, tecrübe bölgelerinin mahiyet ve amaçlarını genel olarak ele aldıktan sonra, bölge kaynaklarından faydalanma şekillerini göstermekte ve bir bölge kalkınma projesinin gerçekleştirilme safhaları hakkında bilgi vermektedir. Daha sonra da, Köyceğiz bölgesinin kaynaklarını ve kalkınma imkânlarını tespitte çalışmakta, bunları gelir kaynakları şeklinde mütâlea etmektedir. Konferansta, aynı zamanda Köyceğizin, bir örnek kalkınma bölgesi olarak seçilmesine tesir eden faktörler de ele alınmaktadır.

Akif Çakman tarafından verilen son konferansın konusu, *10 Yıllık Ziraî Kalkınma Programı*'dır. Tarım Bakanlığınca 1959-1968 yılları arasındaki devre için hazırlanmış olan bu programın, yurdun, istihsal, istihlâk ve ihracatta kaydedeceği gelişmeler ile bu sektörün döviz vs. ihtiyaçlarını tespit etmeğe çalışan bir doküman olduğunu belirten konferansçı, bu arada Türkiye'nin ana ziraat meselelerine de temas etmekte ve bunları, 1. Millî gelirin ziraate bağlılığı, 2. Nüfusun ziraate bağlılığı, 3. Türkiye dış ticaretinin ve tediye muvazenesinin ziraate bağlılığı, 4. Ziraatin sanayie bağlılığı olmak üzere dört noktada toplanmaktadır. Programın, ziraî yatırımlar ve orman meseleleri gibi eksikliklerine de işaret eden konferansçı, nüfusun tarımdan tedricen çekilmesinin iktisadî gelişmemizdeki müspet rolünü de belirttikten sonra, ihracat imkânlarımızı inceleme konusu yapmaktadır.

Son bölümde, Dr. Cevat Geray her konferans üzerinde cereyan eden tartışmaları özetlemektedir.

İskân ve Şehircilik Enstitüsü yayınlarından yedincisini teşkil eden eser, bilhassa mesken konusu ile ilgilenenlere tavsiye edilmeğe değer.

Dr. Ruşen Y. KELEŞ